

BALTASAR PORCEL, UN AVANTATJAT CANDIDAT AL PREMI NOBEL DE LITERATURA

«Jo no estic vinculat a res abstracte»

D'entre els escriptors catalans candidats enguany al premi Nobel, un guardó que sembla més a prop que mai, Baltasar Porcel és un dels més ben situats. La qualitat de la seua obra avala llargament la proposta.

Agustí Pons

A la botiga on m'han venut les piles per al magnetòfon, i on ell m'havia acompanyat, l'han reconegut. Els xicots de la moto que s'han aturat, en un semàfor, al costat del seu Alfa Romeo, l'han reconegut. L'encarregat del pàrquing on ha deixat el vehicle, l'ha reconegut. Baltasar Porcel ha aconseguit situar-se en un dels cims més alts del *star system* català i fer-ho —i aquesta no és sinó la primera paradoxa— malgrat l'animadversió que el seu nom desperta en amplis sectors de la intel·lectualitat catalana. Que aquesta animadversió és real, ho proven les crítiques que ha suscitat el Premi Internacional Catalunya del qual, en teoria, en Porcel només és un vocal del jurat però que, en la pràctica, i en la realitat, n'ha estat el factòtum. Aconseguir que diaris normalment tan oposats com l'edició barcelonina d'*El País* i l'*Avui* coincideixen en el recel envers la iniciativa, és un mèrit —o un demèrit— que cal atribuir-lo exclusivament a Porcel. I que les crítiques aglutinin l'escriptor i polític Ignasi Riera o el catedràtic Joan Lluís Marfany —jaquest, des de Liverpool!— i que motivin declaracions de protesta dels portaveus del PSC i del PSUC també és un mèrit —o un demèrit— de Porcel, un personatge que no deixa indiferent ningú. Tampoc a mi. M'atreu la singularitat que s'amaga darrere el llibertari de fa vint anys, el maoista de fa quinze anys, l'aventurer per la Xina i l'Àfrica, el novel·lista capaç de reelaborar els seus propis mites familiars, l'articulista diari que no defuig la provocació, el devessall d'energia gastada en cadascuna d'aquestes empreses, talment com si totes elles fossin les definitives.

Però si avui ens hem trobat a la sortida de Catalunya Ràdio i hem anat fins a la seu de l'Institut Català d'Es-

DOMÈNEC UMBERT

tudis Mediterranis ha estat, sobretot, per parlar del Premi Internacional Catalunya i del seu primer guanyador —el filòsof Karl Popper— i de la polèmica que tot plegat ha despertat. Tot i que, finalment, acabem xerrant de Porcel i del seu personatge, que no sempre són una mateixa cosa.

—Amb el president Pujol havia parlat moltes vegades sobre la projecció internacional de Catalunya. I també he escrit molt sobre el tema. Estic convençut que un dels problemes greus de Catalunya-Espanya rau, precisament, en el tancament espanyol i català. La internacionalització espanyola, en ge-

neral, fa que aquests problemes gairebé desapareguin o que agafin unes dimensions completament diferents. I em sembla que el marc de la Comunitat Europea és absolutament idoni per dur endavant aquesta política d'internacionalització. Per diverses raons. Perquè el pes estatal queda, lògicament, disminuït; i perquè el pes de les regions i de les ciutats amb més força serà molt important, sense, però, anar a parar a aquesta Europa de les regions de què es parla en substitució de l'Europa dels estats. No té res a veure. Els estats continuaran existint, però hi haurà unes forces en pugna que seran les que do-

minaran la situació. I, finalment, perquè l'economia i la tècnica creen un enorme espai comú en el qual el fet diferencial primer —que es converteix en un factor més important que el de les fronteres— és el de les cultures. D'aquí va sorgir el premi, que em sembla una idea excel·lent, evident i necessària per entrar en aquest gran concert internacional.

—*I apareix el nom de Popper...*

—Des del primer moment, el nom de Popper va ser el més indiscutible i el seu nom s'ha imposat per ell sol. ¿La reacció davant del premi? M'ha semblat molt bona. Des del *Herald Tribune*, a l'agència France Press o la televisió alemanya fins a la premsa de Madrid o la Televisió Espanyola, que va donar un gran relleu a la notícia. És la primera vegada que veig com un projecte cultural lligat a Catalunya té tanta repercussió internacional. Després hi ha hagut gent que ha estat en contra per raons ideològiques contra Popper —no sé quines— o que estava en contra meua. De tot això no m'he assabentat excessivament. O hi ha hagut alguns diaris que han publicat informacions manipulades, però que també han publicat la notícia a primera pàgina. Cadascú fa el diari com vol, com creu que l'ha de fer i té uns lectors... ¡i punt!

—*¿Però el senyor Popper farà o no farà un treball sobre Catalunya? Vosté ho va anunciar el dia de la concessió del premi, però a l'Avui el mateix Popper deia que, a la seva edat, ja no s'hi veia amb cor...*

—Jo vaig dir que en Popper faria un discurs on hi ha una sèrie de referències a Catalunya, sobre el Mediterrani, sobre la cultura i parlant de la bona idea que és l'Institut d'Estudis Mediterranis. I això, ja ho ha fet. I vindrà a Barcelona el dia 24, a pronunciar aquest discurs, que serà editat. Però jo no he dit mai que Popper faria un assaig sobre Catalunya...

—*¿El diverteix o no, que es fiquin tant amb el premi? Perquè deu n'hi do de les crítiques que ha rebut...*

—Això deu ser perquè tu llegeixes un tipus determinat de premsa. Jo no la llegeixo i no m'arriba. A mi, de vegades, m'han ensenyat coses d'aquestes que s'han publicat i podria demostrar, de la primera a l'última ratlla, que tot és mentida. O argumentacions absolutament estúpides, com ara aquesta de dir que el senyor Popper estava acabat. Si als vuitanta-set anys el senyor Popper no hagués fet, ja, la seva obra, explica'm tu quan l'havia d'haver feta... M'he cansat de sentir dir pestes con-

tra Pujol i Convergència i la Generalitat, acusant-los de fer una política casolana, tancada. I resulta que un gran acte de política oberta també el critiquen. I el que hi ha és, en part, un ambient molt tancat. Però no ideològicament, sinó vitalment... Jo sóc una de les persones que atreu més crítiques de la gent d'aquest país. Matisem: d'un cert estament literàrio-periodístico-polític del país. I, alhora, puc dir, amb tota la tranquil·litat del món, que sóc un dels tres escriptors més llegits del país. Senyal que la gent està amb mi, que li interessa el que jo faig; i això no lliga amb aquelles crítiques. Perquè una cosa és estar d'acord o en desacord sobre punts concrets, i una altra, la rebentada. Em van dir que un diari de Barcelona em dedicava, en un sol dia, tres articles contra mi. Jo els hauria de pagar per la propaganda que em fan... ¡Però tot plegat és tan bèstia i desmesurat! ¡Me n'he de preocupar? ¡Jo ho veig com una manifestació pública de misèria moral! I que consti que vull tenir lectors que estiguin a favor i lectors que estiguin en contra: així en tinc el doble... Però aquesta desmesura d'atiar el foc per principi... Pel que fa al premi, jo n'he parlat internacional-

ment, i objectivament està molt bé. ¡I això no te retop!

—*Però a vostè aquestes crítiques no el deuen sorprendre, perquè, sovint, adopta una actitud provocativa davant les coses...*

—És possible. Però estic convençut del que faig i de l'èxit que tenen aquestes coses. L'actitud provocativa, en tot cas, és un aspecte molt formal de la qüestió. En canvi, no veig que hi hagi una crítica a fons, de tipus ideològic o intel·lectual. El que sí que veig, en canvi, és una mena de cosa de tipus personal que deu ser conseqüència del que represento o significo. És això el que deu despertar les ires...

—*Recordo el discurs que va pronunciar a Mallorca quan va presentar Les primaveres i les tardors. Venia a dir que no li interessaven tant les grans idees com la repercussió que aquestes idees tenien en vostè; que, en el fons, allò que li interessava era el que vostè era capaç de reelaborar... Una posició entre cínica —en el sentit clàssic, és a dir, entesa com l'autosuficiència moral de l'individu— i nietzschiana...*

—Segurament, tot plegat és més complex, però accepto aquesta explicació com una de les bones. Li diré en-

cara més: si jo no fos un escriptor, a mi el catalanisme a penes m'importaria. Jo no defenso el catalanisme, perquè jo sóc Catalunya; considero que els meus llibres són una part fonamental de Catalunya. I jo, per defensar els meus llibres, he de defensar Catalunya, perquè són el mateix. Aquesta és la qüestió...

—*Això és el que volia dir: no hi ha una idea externa...*

—Catalunya no són els quatre genets de l'Apocalipsi que ningú no ha vist mai. Catalunya és una sèrie de gent, que ha fet unes feines, que ha creat una llengua, una literatura, una consciència. Aquesta és la meua vinculació al país: jo no estic vinculat a res abstracte.

—*¡Tot això ho va aprendre, en part, de Josep Pla?*

—No. Ell, precisament, era un home d'una obsessió intracatalana tremenda. En canvi, jo crec ser un home molt internacionalitzat: d'amics, de lectures, de manera de pensar. En canvi, en Pla, contra el que s'ha dit, era un home molt arrelat. Els seus llibres sobre Catalunya són sensacionals, però el que escrivia sobre el món, sovint era molt equivocat. Més que equivocat és que no entenia el que passava.

Presentem les Novetats

**GREGAL
LLIBRES**

**COL·LECCIÓ
GREGAL
JUVENIL**

**POESIA
GREGAL**

consorci d'editors valencians, s.a.

BARCELONINA, 2·9ª Tels. (96) 3510911·3517089·46002 VALENCIA

Llibres sempre bons

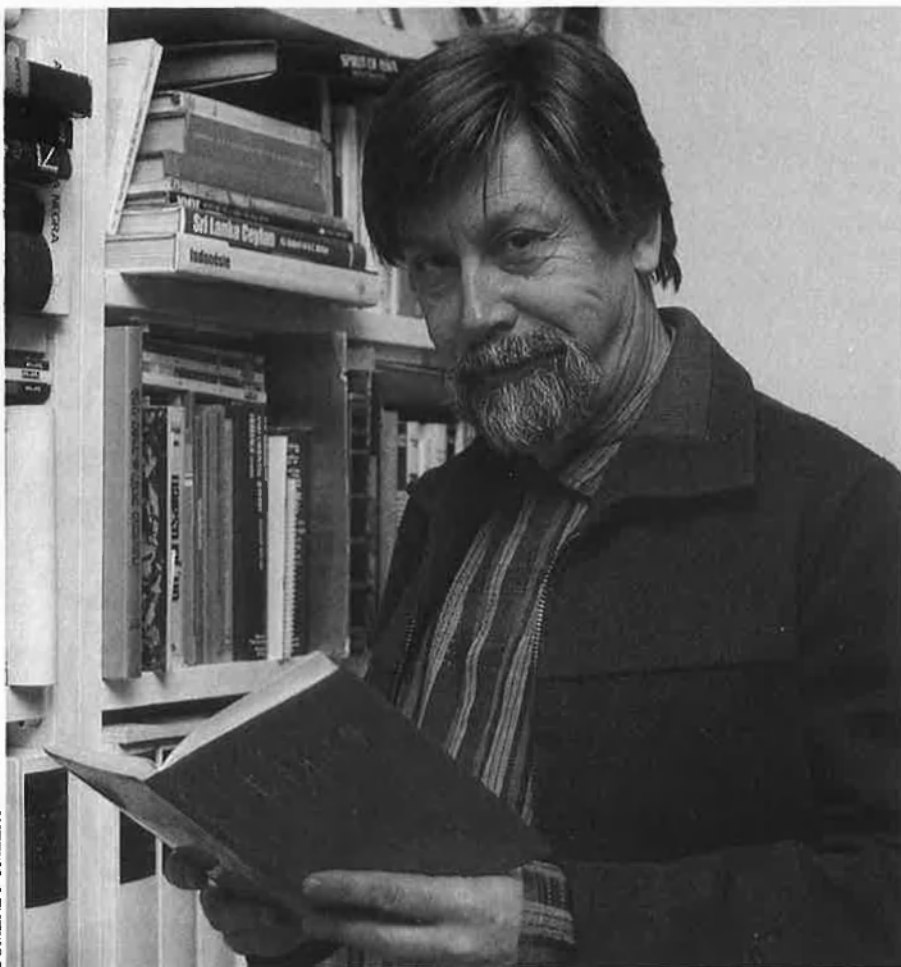
**CASSETS 51-52
(EN VALENCIA)**

—Potser perquè, com deia en Xamar, de vegades no baixava del barco...

—No és per això, no. És una qüestió de mentalitat. En Pla patia perquè no li donaven el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes. I el president Tarradellas em deia que en Pla havia mort rabiós contra tot i contra tothom... perquè l'havien atacat per l'èxit, per la seva capacitat provocativa. I, en aquest sentit, sí que s'ha fet un cert paral·lelisme entre en Pla i jo, que és cert. Però en Pla, per exemple, veia alguns senyors d'aquí, alguns burgesos, polítics o aspirants a polítics —no vull dir noms— i es pensava que anar-hi a sopar era molt important, quan era gent de segona categoria a Catalunya i de quarta dins d'Espanya. ¡I per a en Pla això era el màxim! En Pla era un senyor importantíssim que va acabar la seva vida tancat en un poble. Pla era un home que hauria hagut de tenir una gran influència per damunt dels premis d'honor. Però no va aconseguir superar tot això. A mi em va fer veure els errors de la seva posició. I, en canvi, era un escriptor que no tenia la més mínima influència sobre les capes rectores del país. Aquest territori, diguem-ne animal, de Pla dins Catalunya, jo no el tinc. Aquesta és una gran diferència...

—¿I de la seva militància llibertària, que en queda, des del punt de vista ideològic?

—Jo crec que això és fonamental en la meua vida. Vaig tenir el carnet número tres del Sindicat de Professions Liberals de la CNT, perquè quan la van tornar a fer aquí, en els últims temps de Franco, m'ho van demanar. I me'n vaig fer amb l'Heribert Barrera, que el seu pare ho havia estat. Però aquesta militància meua no va tenir cap transcendència. Una altra cosa és la meua actitud i la meua vinculació a les idees llibertàries. Jo vaig llegir aquest llibre que es titulava *La revuelta permanente*, que va guanyar el premi Espejo de España. Des de l'any 1969, vaig tenir una actitud molt en aquesta línia: vaig viure una llarga temporada a París, vaig viure la Xina de la Revolució Cultural, vaig anar per Califòrnia... I tot això va durar fins l'establiment de la democràcia a Espanya. En un moment donat, vaig veure i vaig creure que això anava de bo. I em vaig comprometre en un pacte democràtic. Vaig creure que s'havia de col·laborar en l'evolució democràtica, en un sentit, a més, que tothom hi estigués d'acord. De la mateixa manera que jo m'he compromès, escrivint, a favor d'una societat

DOMÈNEC UMBERT

«M'hauria agradat ser un explorador del segle XIX».

que és l'occidental, perquè crec que és la que ha donat més llibertat, més salut, més cultura, més benestar. Ara bé, això, íntimament, no és ben bé el que jo penso. Bé, no és que jo pensi diferent. Però a mi m'agrada el Tercer Món, i si em deixessin triar seria explorador del segle XIX. Aquest és el món que a mi m'agrada. Però també m'he trencat les banyes en aquest pacte. Ara, per exemple, la cosa llibertària influeix molt en la meua columna, en allò que té d'independència, de dir el que penso. Sovint se m'ha dit que parlo molt bé del senyor Pujol. Però, al marge de les persones que escriuen per raons de partit, la persona que més ha criticat el senyor Pujol he estat jo. I això prové d'aquest fons llibertari, en el qual crec profundament, per temperament o per manca d'una formació coherent. I perquè crec que aquest factor és un factor dinamitzador de la societat.

—«Podriem acabar parlant del Nobel. ¿És, realment, la seva màxima aspiració literària?»

—No, tot i que del tema també se n'ha parlat molt. L'altre dia no sé qui em va dir que havia llegit que el president Pujol havia anat a donar llibres meus a l'Acadèmia sueca. Si ha estat

així, he de dir que no calia, perquè ja els tenen. I recordo que, fa quinze anys, a *Serra d'Or*, un membre de l'Acadèmia parlava de mi com un possible candidat. I fa unes setmanes va fer el mateix per TV3 aquest poeta suec que ha estat a Barcelona i que també és membre de l'Acadèmia. Ara: jo no tinc res a veure amb tot això. Quan la gent ha dit que em podien donar el Nobel em sento agraït. Però jo crec que això del Nobel és una qüestió purament de sort. Cada any hi ha milers de candidatures. Els jurats del Nobel són uns senyors que fan un ofici i van rebent suggerències, llegeixen. Que et toqui un premi quan tens de competidor tot el món, és realment complicat. I pertanyo a una literatura petita que no la pot llegir ningú fora d'aquí i que, per tant, t'han de conèixer a través de traduccions. I a l'Acadèmia sueca de gent que sàpiga castellà, n'hi ha molt poca. Però a mi no em preocupa gaire perquè és com allò dels cantants de protesta que es queixaven que no sortien a la televisió en temps de Franco. ¿Què es pensaven? Això del Nobel és una mica el mateix. És una gran competició i jo pertanyo a una llengua minoritària. □